

LES PRIMERES CONCESIONS DEL REI ALFONS I, El Cast.

En el número anterior de RUFACA us parlàvem del "LLIBRE VERT", compilat per tal d'evitar l'oblit de tan memorables concessions i us vàrem prometre parlar dels privilegis en ell continguts. Tanmateix, con que els privilegis reials a la Vila de Puigcerdà otorgats són molts i sobre assumptes tan disparions, i atès que alguns d'ells són reiteradament confirmats per monarques successius, hem pensat fer-ne una selecció dels més importants, basats en les primeres concessions del rei Alfons I, el Fundador de la Vila, que daten de 1.181 i 1.182 i completats amb altres d'èpoques posteriors.

Pensem, doncs, acoplar-los i dividir-los en quatre grups:

Un de tipus SOCIAL: Anti-feudalista, primer, i proteccionista, després; un altre, de tipus POLÍTIC i JUDICIAL, sobre la Reial Cort de Cerdanya; un tercer grup sobre privilegis d'ordre ECONOMIC per a la defensa de la Vila, (muralls, i el darrer grup sobre privilegis de caràcter ADMINISTRATIU, que tractarà del Consolat i càrrecs municipals.

Ara bé, avui comentarem monés la primera part del grup primer; és a dir: Privilegis referents a l'ordre SOCIAL, però només els de caire, diguem-ne ANTI-FEUDALISTA.

Són aquells privilegis que es refereixen a les franquícies o exempcions dels anomenats MALS USOS o drets que els senyors feudals solien exigir a llurs vassalls, i entre els quals cal esmentar:

1^a, el de REMENÇA o redempció o rescat personal. Consistia en l'impost que el senyor exigia al seu vassall, quan aquest volia conviar d'amo; és a dir, volia abandonar el domini d'aquell senyor per anar-se'n amb un altre; o també si volia vendre els seus béns, o quan es volia casar, cosa que no podia fer sense

previ concert del seu rescat. Com veiem, aquest abús no té pas lloc en el cas de Puigcerdà; ans al contrari, el rei afranqueix d'aquest impost a tots els qui vinguessin a poblar Puigcerdà. I, -cosa molt notable- si un dia volien anar a establir-se a un altre lloc, no estaven pas obligats a pagar al rei, l'esmentat dret feudal de remença. Es més, permet als cònsols de Puigcerdà el dret d'AFILIAMENT de veïns, en virtut del qual, els cònsols podien admetre com a veïns de la Vila a tots aquells que vinguessin a establir-se aquí, previ jurament d'observar els privilegis, franquícies i bons costums de la Vila, i es comprometessin a contribuir als càrrecs o despeses municipals. Per altra banda, en compensació, ells -com a nous veïns- podien fruit de totes les franquícies, privilegis i immunitats a la Vila otorgats.

2^a, L'atre dels mals usos era el de "INTESTIA", o sia, el dret que tenia el senyor a la tercera part - i fins i tot en alguns casos la meitat - de tots els béns del vassall, (rústic, pagès, o emfiteuta), que moria sense haver fet testament; o sia, INTESTAT.

3^a, L'EXORQUIA, era el dret que tenia el senyor a la SUCCESSION dels béns del seu vassall-home o dona de remença- que moria sense successió legítima; és a dir, sense haver tingut fills o hereu legítim, pròxim o directe.

4^a, La CUGÚCIA era el dret exigít i percebut pel senyor, quan una dona de remença era declarada adúltera; en tal cas, es feien dues parts del dot o béns de la culpable: una part era per al senyor i l'altra per al marit; bé; entenem-nos, per al marit, llevat que aquest fos convicte de consentiment en l'adulteri d'aquella; ja que aleshores, quedava tot per al senyor.

En altres indrets, alguns feudals

exigien també els drets d'ARCIA pel cas d'incendi del patrimoni, o també pel didatge dels fills del senyor, i alguns altres abusos feudals que no tenien efecte aquí a la Cerdanya, i per aital motiu els deixem de banda.

UN DARRER AFRANQUI-
MENT: A més a més, el rei Alfons I afranquí als pobladors de Puigcerdà a tot altre servei, o sia, d'algunes servituds que solien exigir també els feudals, tals com, censos en en blat o en diners, pollastres, pernills herba, ous de gallina, i transport d'aquestes coses, etc. Només es va reservar el rei els drets de Justícia que confiarà als seus tribunals, i el de la "HOST" o exèrcit, dels quals en parlarem un altre ocasió, en tractar els privilegis del grup segon.

Bé, doncs volem fer notar que el rei FUNDADOR de Puigcerdà, Alfons I, el Cast, - qui es deia "REI DE SENYORS i NO D'ESCLAUS" - va afranquir o eximir als puigcerdanencs, de tots aquests mals usos i drets corresponents; cosa que fou sens dubte, el motiu primordial del ràpit poblament de la Vila i un dels factors principals de la glòria, honor i prosperitat i grandesa de Puigcerdà.

De fet, els nostres reis, especialment l'esmentat Alfons I, el Fundador, Pere el Catòlic, Jaume I, Alfons el Magnànim i altres, havien procurat eixamplar aquell cercol que oprimia als catalans, (sobretot la qüestió dels pagesos de remença, afer que havia preocupat a tot Catalunya), fins que l'any 1.485 Ferran II, va abolir totalment aquells mals usos o abusos feudals, logrant així que deixés de regar-se aquesta terra nostrada, amb tants d'afany, suors i llàgrimes dels seus ciutadans.

SALVADOR GÁLGERAN,
Arxiver Diplomat.

(Procedeix de la pàgina 7)

està en el repertori de les esmentades cobles, es veuran servits.

Al passeig 10 d'Abril, tots els diumenges a la tarda, podrem ambadalir-nos, en aquest ambient sardanístic, siguent aquí un dels llocs on podrem posar a la pràctica al-

lloc de les ensenyances aconseguides al llarg de la primavera, temporada en aquest país, dedicada per excel·lència a l'aprenentatge de la dansa catalana.

Per aconseguir un millorament tant en el nombre de diades com en la programació de cobles, ne-

cessitem més socis. Si t'agrada aquesta dansa?, FES-TE SOCI, val la pena gaudir d'aquesta música tant bella i si tots hi posem quelcom de nostre, sens dubte millorarem tant la qualitat com el nombre de diades.

P.F.